

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України // [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Василик О.Д. Бюджетна система України : [підручник] / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: ЦУЛ, 2004. – 544 с.
3. Іванов Ю.Б. Податкова система / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Дисятнюк. – К.: Атіка, 2007. – 920 с.
4. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізима, В.В. Карпова. – К.: 2008. – 525 с.
5. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-2014/>.
6. Висновки щодо виконання державного бюджету України за підсумками трьох кварталів 2015 року в частині надходжень – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746453/bul_3kv_2015.pdf.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), Budgetary kodeks of Ukraine : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Vasylyk, O.D. and Pavliuk, K.V. (2002). The budget system of Ukraine [Biudzhetna systema Ukrainy], TsUL, Kuiv (in Ukr.).
3. Ivanov, Y.B. (2007). Tax system [Podatkova sistema], Kyiv.: Atika (in Ukr.).
4. Ivanov, Y.B. (2007). Tax management [Podatkovij menedzhment], Kyiv (in Ukr.).
5. Informacija Ministerstva finansiv Ukraïni shhodo vikonannja Derzhavnogo bjudzhetu Ukraïni za 2014 rik : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-2014/>.
6. Visnovki shhodo vikonannja derzhavnogo bjudzhetu ukraïni za pidsumkami tr'oh kvartaliv 2015 roku v chastini nadhodzhen' : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746453/bul_3kv_2015.pdf.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Малишко Віталіна Валеріївна, кандидат економічних наук кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
вул. Комунарска, буд. 6, м. Переяслав-Хмельницький, 08400, Україна
e-mail: dinis_2207@mail.ru

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Малышко Виталина Валериевна, кандидат экономических наук кафедры финансов, денежного обращения и кредита
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницкий ДПУ имени Григория Сковороды»
ул. Комунарская, дом 6, г. Переяслав-Хмельницкий, 08400, Украина
e-mail: dinis_2207@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHOR

Malysenko Vitalina Valeriivna, Candidate of Economic Sciences, Teacher of Board of Finance, Money Turnover and Credit
SHEE "Pereyaslav-Khmelnytskyi SPU after Grygoriy Skovoroda"
Komunarska Str., 6, Pereyaslav-Khmelnytskyi, 08400, Ukraine
e-mail: dinis_2207@mail.ru

УДК 336.332

ДИНАМІКА ТА СТАН БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Тірбах Л.В.

Предметом дослідження є бюджетна децентралізація.

Метою дослідження є аналіз динаміки та стану бюджетної децентралізації.

Методи, що були використані в процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний та інші методи дослідження.

Результати роботи. Охарактеризована та проаналізована бюджетна децентралізація в Україні.

Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України.

Висновки. Децентралізація у розумінні розширення владних повноважень на місцевому рівні призводить до вищої ефективності публічного управління на нижчому рівні, а також підвищенню ефективності й якості надання суспільних послуг. Але перенесення значних владних повноважень і функцій з державного на місцеві рівні без відповідного фінансового забезпечення може призвести до негативних фінансових результатів. Тому особливо актуальним постає знаходження оптимального між обсягом наданих повноважень та їх підтримкою відповідними фінансовими ресурсами.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, бюджетна система, міжбюджетні відносини, субвенція, дотація.

ДИНАМИКА И СОСТОЯНИЕ БЮДЖЕТНОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Тирбах Л.В.

Предметом исследования является бюджетная децентрализация.

Целью исследования является анализ динамики и состояния бюджетной децентрализации.

Методы, использованные в процессе исследования: обобщение, метод сравнительного анализа, статистический и другие методы исследования.

Результаты работы. Охарактеризована и проанализирована бюджетная децентрализация в Украине.

Область применения результатов: Министерство финансов Украины, Верховная Рада Украины.

Выводы. Децентрализация в смысле расширения властных полномочий на местном уровне приводит к высокой эффективности публичного управления на низшем уровне, а также повышению эффективности и качества оказания общественных услуг. Но перенос значительных властных полномочий и функций с государственного на местные уровни без соответствующего финансового обеспечения может привести к негативным финансовым результатам. Поэтому особенно актуальным является нахождение оптимума между объемом предоставленных полномочий и их поддержкой соответствующими финансовыми ресурсами.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, бюджетная система, межбюджетные отношения, субвенция, дотация.

DYNAMICS AND THE STATE OF FISCAL DECENTRALIZATION

Tirbah L.V.

Subject of research is fiscal decentralization.

The goal of this research paper is the analysis of the dynamics and status of fiscal decentralization.

Methods which were used in course of research: generalization, comparative analysis method, statistical method and other methods.

Study results. Characterized and analyzed

Application of results: Ministry of Finance of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine.

Conclusions. Decentralization in terms of expansion of powers at the local level leads to high efficiency of public administration at the lowest level, and to improve the efficiency and quality of public services. But the significant transfer of powers and functions from state to local levels without adequate financial security can lead to negative financial results. It is therefore particularly important is finding the optimum between the volume of granted powers, and their support by adequate financial resources.

Keywords: fiscal decentralization, fiscal system, intergovernmental relations, grants, grant.

Актуальність. Бюджетна децентралізація посідає ключове місце в теорії суспільних фінансів та вважається важливою складовою бюджетної політики, а також одним із механізмів бюджетного федералізму, а за певних умов і необхідною умовою його реалізації. Багато дослідників, детермінуючи «бюджетний федералізм» як форму бюджетного устрою країни, опиралися на інструментарій бюджетної децентралізації для обґрунтування глибини розмежування владних повноважень за рівнями бюджетної системи з метою досягнення стійкого розвитку та забезпечення для населення доступних якісних суспільних послуг.

Серед стратегічних завдань сучасного соціально-економічного розвитку України проблема прискорення процесів децентралізації є однією з найактуальніших і найгостріших.

Аналіз останніх досліджень. Тематиці досліджень бюджетної децентралізації, її сутності, призначення та механізмів реалізації присвячена значна кількість робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: І. Луїної, І. Ускова, В. Христенко, А. Інгудіна; В. Оутса, Д. Кінга та ін.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна децентралізація – це процес передання повноважень (функцій, компетенцій і відповідальності) від центрального уряду до місцевих урядів (органів місцевого самоврядування). Така передача повноважень має супроводжуватися передачею відповідних фінансових ресурсів на виконання цих повноважень через запровадження місцевих податків або трансформацію чи закріплення частини загальнодержавних податків за місцевими бюджетами, що отримали нові повноваження. Бюджетною децентралізацією також є передача повноважень від вищих органів управління до нижчих, наприклад, від регіональних до місцевих.

Під бюджетною децентралізацією також слід розуміти будь-які види мобілізації фінансових ресурсів у бюджетах органів місцевого самоврядування за умови досягнення розумного оптимуму між формуванням доходів місцевих бюджетів та фінансуванням делегованих повноважень.

Отже, проводячи політику фінансової децентралізації досить важливим для країн є розподіл завдань між різними рівнями управління який має ґрунтуватися на такій основі:

- чітке визначення завдань, які доцільно закріпити за тим чи іншим рівнем влади;
- дотримання розподілу цих завдань на постійній основі;
- поділ бюджетних видатків між рівнями управління відповідно до розмежування завдань.

Міжнародний валютний фонд для порівняльного аналізу стану та динаміки бюджетних систем використовує показники бюджетної децентралізації, що дають змогу досліджувати стан та динаміку показників державних фінансів органів загальнодержавного управління загалом та різних рівнів бюджетної системи зокрема.

Інституційне визначення уряду за версією МВФ та відповідних показників статистики державних фінансів узгоджується з іншими основними макроекономічними показниками. Загальний уряд (сектор загальнодержавного управління включає консолідований центральний уряд, а також регіональні та місцеві органи влади. Усі рівні влади включають також соціальне забезпечення та інші позабюджетні підрозділи. Консолідований центральний уряд включає бюджетний сектор центральних органів влади, національні фонди обов'язкового соціального страхування, інші позабюджетні одиниці. Частина обов'язків загального уряду виконується бюджетним сектором центрального уряду, а інші обов'язки децентралізовані, тобто розподілені між бюджетними секторами органів влади регіонального та місцевого рівнів.

Рівень децентралізації може бути вимірний як співвідношення для кожного з фінансових індикаторів, що обираються для проведення аналізу децентралізації бюджетної системи.

Рівень децентралізації зазвичай оцінюється за такими основними показниками: доходи та видатки сектору державного управління, податкові надходження та оплата праці зайнятих у секторі державного управління. МВФ щорічно збирає статистику державних фінансів, починаючи з 1972 р., в країнах-членах МВФ. На цей час МВФ має 187 країн-членів, але приблизно 80 країн ніколи не надавали інформації.

За даними МВФ, у 2008 р. центральний уряд Південної Африки зібрав близько 95 % податків загального уряду. Регіональні та місцеві органи влади відповідали за відносно високий рівень зайнятості у секторі загальнодержавного управління – 66 %, тобто за показником заробітної плати працівників система державних фінансів Центральної Африки може бути оцінена як відносно децентралізована та високоцентралізована за показником податкових надходжень.

Аналіз рівня бюджетної децентралізації на основі статистики МВФ відносно доходів бюджетів розширеного уряду 74 країн показує, що більшість з них потрапляє в діапазон 0-20% з невеликою кількістю країн з рівнем децентралізації близько 50%. Канаду, КНР, Швейцарію, США, Аргентину можна віднести до найбільш децентралізованих країн світу. Регіональні та місцеві органи влади в п'яти найбільш децентралізованих країнах світу збирають від 38 до 53 % державних доходів.

Загальною рисою країн з низьким рівнем бюджетної децентралізації (Мальдіви, Сан-Марино, Сейшели, Сінгапур і Сент-Кітс і Невіс) є відносно невелика географічна територія. Виняток становить Росія – з великою географічною територією та найменшим рівнем децентралізації. П'ять країн з найвищим рівнем децентралізації – країни з великою географічною територією (Канада, Китай, Індія, США), окрім Швейцарії (з відносно невеликою територією та високим рівнем децентралізації) [4, с. 208-210].

Бюджетна децентралізація, яка відбулася в 2015 році стала безповоротною точкою в реформі України.

За економічним змістом бюджетна децентралізація покликана підвищувати ефективність функціонування бюджетної системи. Передача повноважень на місця та самостійність у прийнятті рішень при формуванні доходів та використанні бюджетних коштів – це теж прерогатива бюджетної децентралізації. Територіальна наближеність влади до населення спонукає до посилення громадянської активності та підзвітності громаді, а обізнаність з проблемами сприяє ефективнішому їх задоволенню, аніж у централізованому випадку [3, с. 12].

На думку А. Шаха, переваги бюджетної децентралізації в тому, що органи місцевого самоврядування поставлені в «жорсткі бюджетні рамки». На відміну від федеральних, не мають можливості розміщувати свої облігації в центральному банку. Ця обставина спонукає регіональну владу до оптимізації дохідних джерел та удосконалення податкового адміністрування [2, с. 73]. Раціональний підхід до витрачання бюджетних коштів призводить до мінімізації бюджетного дефіциту.

Вдало проведена бюджетна децентралізація сприяє нарощенню фінансового потенціалу території, активізації інвестиційної діяльності, стимулюванню підприємницької активності, що в підсумку зміцнює економічний потенціал та забезпечує «ґрунт» для росту і розвитку. Чи не найважливішим аспектом бюджетної децентралізації є право місцевої влади визначати форми надання суспільної послуги.

Попри очевидні переваги бюджетної децентралізації існують чималі ризики. Одним серед таких є домінування локальних інтересів над регіональними чи навіть загальнонаціональними. За оцінками експертів, надмірна децентралізація бюджетної системи ускладнює реалізацію державою такої функції як стабілізація та перерозподіл доходів [4, с. 205]. За умов фінансово-економічної нестабільності (кризи), цілі державної і регіональної (а тим паче місцевої) влади в питання реалізації бюджетної політики, можуть мати різні пріоритети, а це означає, що політика вирівнювання бюджетної забезпеченості є неефективною, як наслідок – посилення диференціації регіонального розвитку.

Зазначимо, що стверджувати однозначно про те, що бюджетна децентралізація перешкоджає конвергенції регіонів, не зовсім то і коректно. Справа в тому, що передача видаткових повноважень регіонам та право самостійного встановлення місцевих податків, вигідна, на сам перед, регіонам з високим рівнем доходів, а це означає, що можливості надавати суспільні послуги в «багатих регіонів» і надалі будуть вищі, аніж у «бідних регіонів», тобто економічно потужні регіони і далі стають сильнішими. Інакше кажучи, бюджетна децентралізація не є необхідною і достатньою умовою диференціації регіонального розвитку.

В залежності від методів реалізації реформ міжбюджетних відносин можливий неоднозначний ефект бюджетної децентралізації: однаковий рівень децентралізації по видатках у двох країнах із однаковими рівнями економічного розвитку може супроводжуватися різними рівнями децентралізації за доходами, продукуючи при цьому різні стимули для регіональних та місцевих органів влади.

Вагомим ризиком неефективної бюджетної децентралізації може бути виникнення дисонансу між перерозподілом доходів та встановленням макроекономічної стабілізації. Впровадження бюджетної децентралізації в більшості випадків, супроводжується складним прийняттям управлінських рішень: яким загальнонаціональним цілям надати пріоритетного значення – досягненню економічної ефективності, соціальної справедливості чи макроекономічної стабільності? Взаємоузгодження цих протиріч, що супроводжують бюджетну децентралізацію, в економічній літературі отримало назву «дилема трикутника» [5, с. 42].

Децентралізація – єдиний спосіб для України відбутися як спроможна, незалежна держава.

2015 рік став безповоротною точкою у проведенні реформи децентралізації. У 2016 році повинні поставити стратегічну крапку в цій реформі і змінити близько 500 законів, які чітко розподілять повноваження між органами влади на всіх рівнях.

Розпочато глобальний процес реформування країни, і зупинитися вже не можна. Маховик запущений, і у 2016 році реформа децентралізації набере ще більших обертів. Жодна країна світу не робила настільки глобальних реформ у такий стислий проміжок часу. Тому українцям є чим пишатися.

Реформа децентралізації об'єднала українців та світову спільноту. Головне – влада заручилася підтримкою простих громадян, адже 60% населення країни вірять у позитивні результати реформи і підтримують її проведення. Разом з нами Євросоюз і США, які тримають Росію на санкціях, даючи час для проведення реформ. Нас підтримують міжнародні фінансові установи та донорські організації, центральні та місцеві органи влади, депутати Верховної Ради та місцеві еліти.

У Парламенті Віце-президент США Джо Байден сказав, що реформа децентралізації надзвичайно важлива для майбутнього України в Європі: «Конституційні реформи, які включають реформу судової системи та децентралізацію, що має на меті використання найкращої європейської практики, не є відмовою від демократичних принципів, це не підриває суверенітет».

Мінрегіон, впроваджуючи реформу децентралізації, користується досвідом країн, які вже вдало пройшли кризу цей процес. Вони допомагають Україні як у розробці програмних стратегій, так і в фінансуванні впровадження програм.

Він нагадав, що 159 громад вже об'єдналися та на виборах 25 жовтня обрали своїх депутатів і голів місцевих рад. Вони вже почали свою роботу і показують гарний приклад того, як успішно проведення реформи децентралізації дозволяє громадам організовувати своє життя [1].

Минуло півроку, як парламент прийняв зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, які вже сьогодні значно розширили фінансові можливості місцевого самоврядування, а в майбутньому дозволяють зробити економічно самодостатніми та спроможними і нові об'єднані громади.

Об'єднані громади отримують весь спектр повноважень та фінансових ресурсів, що їх наразі уже мають міста обласного значення, зокрема зарахування 60% ПДФО на власні повноваження, прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (зараз прямі відносини мають лише області, райони, міста обласного значення), державні субвенції.

Реформа міжбюджетних відносин – це стимул для місцевих громад ефективніше наповнювати свої кошториси, переходити на самозабезпечення та ощадно планувати свої видатки.

Починаючи з 2015 року, джерела наповнення місцевих бюджетів було розширено за рахунок передачі з державного бюджету на місця цілої низки податків, а також запровадження нових зборів. Зокрема, тепер місцева влада буде збирати 100% плати за надання адмінпослуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств.

Разом з тим, у місцеві бюджети надходитимуть збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару. Крім того, їхні доходи поповняться податком на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра.

І найголовніше – тепер саме місцева влада буде вирішувати, на які потреби вона може витратити ці кошти.

Про які конкретні здобутки реформи міжбюджетних відносин за перше півріччя 2015 року можна говорити?

За січень-червень поточного року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 44,6 млрд.грн., що складає 60,7% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами.

Приріст надходжень до загального фонду проти січня-червня минулого року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 37,7% або +12,2 млрд.грн..

Темп росту фактичних надходжень ПДФО до січня-червня 2014 року становить 116,2%, плати за землю – 125,9%. При цьому, у 15 та 16 регіонах відповідно темп росту вище середнього по Україні.

Загалом обсяг надходжень ПДФО за січень-червень склав 23 555,1 млн. грн., рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами, становить 54,3%, надходжень плати за землю – 6 639,4 млн. грн., рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами, – 57,4%.

Надходження податку на нерухоме майно на 2015 рік затверджені місцевими радами в обсязі 226,2 млн. грн. Фактичні надходження податку за січень-червень поточного року склали 274,7 млн. грн.

Станом на 01.07.2015 фактичні надходження акцизного податку склали 3240,9 млн. грн., що в розрахунку на одного жителя країни складає 75,2 гривень.

Урядом забезпечується виконання усіх зобов'язань згідно з бюджетним законодавством, зокрема в частині перерахування міжбюджетних трансфертів.

Так, станом на 01.07.2015 місцеві бюджети одержали 77731,6 млн.грн. трансфертів, що складає 94,7% від передбачених розписом асигнувань на січень-червень 2015 року [1].

Базова дотація перерахована в сумі 2630,9 млн.грн. або 98,2% розпису асигнувань на січень-червень 2015 року.

Субвенції на соціальний захист населення перераховані в сумі 27513,9 млн. грн. або 94,7% від передбачених розписом на цей період в межах фактичних зобов'язань.

Освітню субвенцію перераховано в сумі 22469,8 млн. грн. або 96,8% до розпису на відповідний період.

Медичну субвенцію перераховано в сумі 21819,6 млн. грн. або 94,8% до розпису на відповідний період.

Субвенцію на підготовку робітничих кадрів перераховано в сумі 3 091,5 млн. грн. або 99,5% до розпису на відповідний період [1].

В сучасний, кризовий період розвитку української державності, питання бюджетної децентралізації виходять на перший план, оскільки саме вона є однією з базових умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади.

Висновки. Бюджетна децентралізація є запорукою децентралізації влади, становлення ефективної системи місцевих фінансів, і що найважливіше – інструментом регулювання регіонального розвитку. Саме бюджетна децентралізація передбачає стимулювання регіонів до фінансової автономії, пошуку додаткових власних ресурсів, активізації внутрішнього потенціалу розвитку; дозволяє балансувати потреби та можливості регіонів.

Список використаних джерел

1. Бюджетна децентралізація збільшила доходи місцевих бюджетів за I півріччя 2015 року на 37% – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/news/byudzhetsna-decentralizaciya-zbilshyla-dohody-miscevyyh-byudzhativ-na-za-i-pivrichchya-2015-roku>.
2. Shah A. Local budgeting / Anwar Shah. – Washington World Bank, cop. 2007. – 381 p.
3. Де Сильва М. Межбюджетные отношения в России: тенденции, противоречия, пути реформирования / М. Де Сильва, О. Мигара, Г. В. Курляндская // Экономика развития региона: проблемы, поиски, перспективы : ежегодник. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2006. – Т. 2, вып. 7. – С. 9-20.
4. Prud'homme R. The Dangers of Decentralization / R. Prud'homme // The World Bank Research Observer. – 1995. – No. 10 (2). – P. 201-220.
5. Da Silva M. et. al. Intergovernmental Reforms in the Russian Federation. Washington, D.C.: The World Bank, 2009.

References

1. Byudzhetsna decentralizaciya zbilshyla doxody miscevyyh byudzhativ za I pivrichchya 2015 roku na 37% : <http://reforms.in.ua/ua/news/byudzhetsna-decentralizaciya-zbilshyla-dohody-miscevyyh-byudzhativ-na-za-i-pivrichchya-2015-roku>.
2. Shah, A. Local budgeting: Washington World Bank, 2007.
3. De Silva, M., Migara, O., and Kurliandskaia, G. V. «Mezhbiudzhetye otnosheniia v Rossii: tendentsii, protivorechiia, puti reformirovaniia» [Intergovernmental relations in Russia: tendencies and contradictions, the path of reform]. *Ekonomika razvitiia regiona: problemy, poiski, perspektivy* vol. 2, no. 7 (2006): 9-20.
4. Prud'homme, R. «The Dangers of Decentralization» *The World Bank Research Observer*, no. 10 (2) (1995): 201-220.
5. Da, Silva M. *Intergovernmental Reforms in the Russian Federation* Washington, D.C. : The World Bank, 2009.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Тирбах Леся Віталіївна, аспірантка Київського національного торгово-економічного університету
вул. Чайковського, 5, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
e-mail: finansu2014@mail.ru

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Тирбах Леся Витальевна, аспирантка Киевского национального торгово-экономического университета
ул. Чайковского, 5, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: finansu2014@mail.ru

AUTHOR

Tirbah Lesia Vitalievna, graduate student of the Kyiv national university of trade and economics
street Tchaikovsky, 5, Pereyaslav-Khmelniysky, 08401, Ukraine
e-mail: finansu2014@mail.ru